

Změny (ve) vlastnictví kulturního dědictví

Od středověku po dnešek

Obsah

- právní terminologie
- základní etapy ve vývoji vlastnického práva

Revoluce 1848

Římské právo

Základem římského práva je nedotknutelnost soukromého vlastnictví, movitého i nemovitého majetku. Občanská etika vycházela ze zásady [...] *Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere* (Čestně žít, nikomu neškodit, dávat každému, co mu patří).

(J. Keprtová 2005, s. 127)

Dějiny (vlastnického) práva

- období feudální (9. st. – 1848)
- období kapitalistické (1848 – 1948, po r. 1990)
- období socialistické (1948 – 1990)

Pojmy

- **práva věcná** (např. vlastnictví) = zajišťují moc osoby nad věcí
- **právo závazkové** = upravuje vztahy, v nichž je osoba oprávněna žádat splnění nějaké povinnosti of jiné osoby

Pojmy

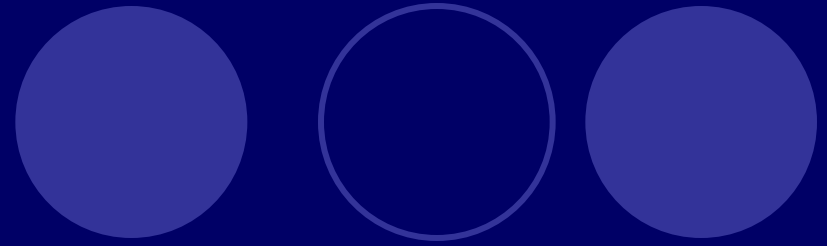

- **věc** = ohraničený samostatný předmět, který má majetkovou hodnotu
 - hmotné
 - nehmotné
- **majetek** = hmotné věci ve vlastnictví a majetková práva k nehmotným věcem (např. pohledávka)

Věci hmotné

- movité/nemovité
- spotřebitelné/ opotřebitelné
- zastupitelné (hromadné)/ nezastupitelné (individuálně určené)
- dělitelné/ nedělitelné
- hlavní/ a jejich součásti (nemůže být odděleny) nebo přílušenství (jsou samostatné věci)

Věci nehmotné

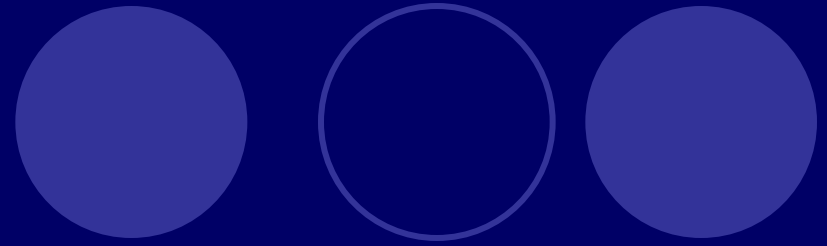

- = produkty myšlení, které mají majetkovou hodnotu; pohledávky

Věcná práva

- **vlastnictví**
 - právo vlastnické (držet, užívat, požívat a disponovat věcí)
 - vyvlastnění (podle zákona o veřejném zájmu za náhradu)
 - dědické právo
 - právo duševního vlastnictví
- **spoluvlastnictví**
 - podílové
 - společné jmění
- **držba (= ovládání věci)**
- **k cizím věcem**
 - věcná břemena
 - zástavní právo
 - zadržovací právo

Závazkové právo

- smlouvy
- obsah závazků
 - dát
 - vykonat
 - strpět
 - nekonat
 - společné jmění
- vznik, změny, zajištění a zánik

Pozemkové vlastnictví

- **pozemek** =

- část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicí území správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popřípadě rozhraním způsobů využití pozemků
- nemovitost

Veřejný zájem

- relativní, historicky podmíněný pojem
- Řím → soukromé a veřejné právo (tj. zájem státu)
- středověk → stát = panovník
- kapitalismus: pokles významu veřejného zájmu
- světová hospodářská krize, 2. sv. válka → veřejný zájem = politický a ideologický pojem
- dnes: pluralita subjektů prosazujících veřejné zájmy

Feudalismus

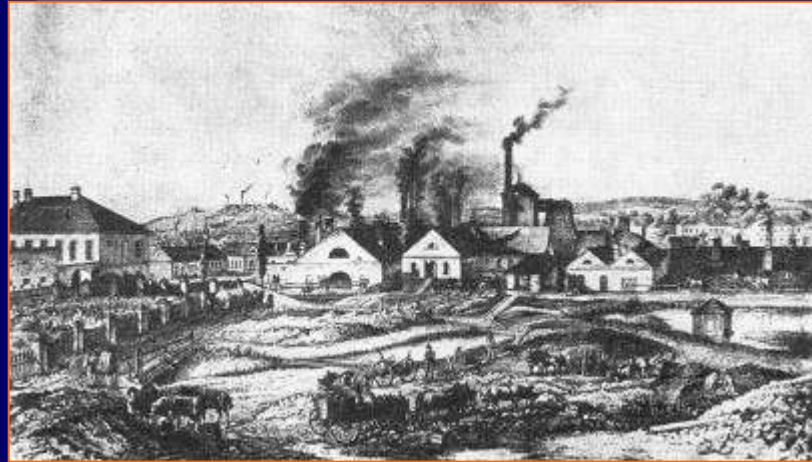
- lenní vztah
- statuta Konráda Oty
- nedíl
- odúmrt'
- dominikál/rustikál
- právo
české→německé

Revoluce 1848

Především došlo k **osvobození sedláků**. Sedlák dostal svůj majetek a po výkupu z roboty a poddanství mohl **pracovat na svém**. Prvním vítězem revoluce byl sedlák. Dalším vítězem byl byrokrat, protože **po zrušení patrimoniálního systému bylo nutné vytvořit novou státní správu** na nejnižší úrovni a místo patrimonií vznikla hejtmanství, tedy vlastně okresy. A pak tu byly výdobytky jiné, hlavně větší prosazení češtiny ve školství, v úřadech, osvobození židovského obyvatelstva atd. V té každodennosti, především v hospodářské sféře, byla revoluce roku 1848, dokonaná. V občanské a hospodářské sféře otevřela liberální období.

(M. Hlavačka 2004)

Kapitalismus

- Všeobecný občanský zákoník (1811)
- 1848 – zrušení roboty
- 1862 – zrušeny lenní vztahy
- průmyslová revoluce → zásahy do neomezenosti pozemkového vlastnictví (např. železnice)

Socialismus

- kolektivizace půdy
- tři druhy soukromého vlastnictví:
 - vlastnictví půdy soukromě hospodařících rolníků
 - vlastnictví pozemků občany, kteří je využívali k uspokojování vlastních potřeb
 - pozemky v soukromém vlastnictví, jež byly v užívání socialistické organizace
- specifické užívací instituty

Situace pro roce 1990

- tzv. třetí pozemková reforma:
 - restituce
 - privatizace

Zdroje

- Hlavačka in Vraný, O., *Rok 1848*, Český rozhlas 2004. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/clanek/51905>
- Hromek, V., *Omezení vlastnického práva k pozemku z důvodu veřejného zájmu*, DP, Brno: MU 2005/2006.
- Kepartová, J. *Římané a Evropa*. Praha: Karolinum, 2005.
- Ryska, R., *Právo pro střední školy*, Praha: Fortuna, 2003.